EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2012.2.29.
COM(2012) 79 final

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről

1. BEVEZETÉS

Európa 2020 stratégiájában[1] a Bizottság hangsúlyozza a kutatás és innováció szerepét az Európai Unió jövőbeni kihívásokra való felkészítésében. „A KAP jövője 2020-ig”[2] iránymutatásai szintén kiemelik az innovációt mint amely elengedhetetlen az uniós mezőgazdaság jövőre való felkészítése szempontjából. „Az Európa 2020 stratégia költségvetése”[3] 4,5 milliárd EUR-t határoz meg az élelmiszer-biztonság, a biogazdaság és a fenntartható mezőgazdaság terén való kutatás és innováció céljaira.

A kutatás és innováció e központi szerepét tovább erősíti az EU 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése, az „Innovatív Unió”[4], amely az európai innovációs partnerségek koncepciójának bevezetésével új utat nyit az innováció előmozdításában. Már meg is kezdte működését egy kísérleti jellegű európai innovációs partnerség, mely az egészségben töltött, aktív időskor kérdéseivel foglalkozik. Egyszersmind előkészítés alatt állnak a nyersanyagokról, a víztakarékos Európáról és a mezőgazdaságról szóló európai innovációs partnerségek is. Az európai innovációs partnerségek célja, hogy közvetítő szerepet töltsenek be a tudomány és az innovatív megközelítések gyakorlati megvalósítása között. A Tanács hangsúlyozta az európai innovációs partnerségek szükségességét az egyértelmű hangsúlyok kijelölése tekintetében, valamint kiemelte a tagállamok elkötelezettségének és a meglévő eszközök hatékony egyszerűsítésének fontosságát.

Ez a közlemény az „Innovatív Unió” kezdeményezésben említett „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség koncepcióját kívánja bemutatni. A szóban forgó partnerség az „Európa 2020” és „A KAP jövője 2020-ig” stratégiai iránymutatásait követi. Alapját az érdekeltekkel folytatott egyeztetés jelenti, és hasznosítania kell – többek között stratégiai végrehajtási tervének kidolgozásához – az egészségben töltött, aktív időskor kérdéseivel foglalkozó kísérleti innovációs partnerség tapasztalatait, illetve figyelembe kell vennie a Tanácsban lefolytatott megbeszélések eredményeit, valamint az érdekeltek kinyilvánított igényeit és elképzeléseit.

2. TÁRSADALMI KIHÍVÁSOK

A FAO előrejelzése szerint 2050-ig a világ élelmiszerigénye várhatóan 70 %-kal nő. E drámai növekedéssel együtt fog járni a takarmányok, a rostnövények, a biomassza és a bioanyagok iránti igény jelentős mértékű növekedése, ami óhatatlanul arra fogja késztetni az uniós mezőgazdaságot, a globális mezőgazdasági piac egyik legnagyobb ellátóját, hogy növelje a termelést. Az uniós mezőgazdaság részesedése a világ élelmiszer-exportjában 18%, mely 76 milliárd eurós forgalmat jelent. Termelési érték tekintetében az uniós mezőgazdaság az OECD teljes élelmiszer-termelésének több mint 40 %-át képviseli. Az uniós élelmiszer-termeléshez természetesen igen eltérő mértékben járulnak hozzá az egyes tagállamok és régiók, hiszen azokban a mezőgazdasági ágazat gazdasági és technológiai fejlettsége nagy különbségeket mutat.

---

1 COM(2010) 2020.
2 COM(2010) 672.
3 COM(2011) 500.
4 COM(2010) 546.

Az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt a mezőgazdaság termelékenysége; ugyanakkor az utóbbi években a fejlett országokban lelassult ez a tendencia. A növekedés részben komoly terheket rótt a természeti erőforrásokra és a környezetre. Az európai talajok 45 %-ával minőségi gondok vannak (alacsony a szerves anyagok szintje) és csaknem egy negyedük mérsékelt vagy nagyfokú eróziónak van kitéve. Értékes ökoszisztémák és velük értékes ökoszisztéma-szolgáltatások károsodtak, sőt semmisültek meg Az elmúlt 20 év során a mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajok állományai 20–25 %-kal, a füves területeken élő lepkék állományai pedig 70 %-kal csökkentek, miközben olyan beporzókat, mint a méh, súlyos veszély fenyegeti. A mezőgazdasági földterületek mintegy 40 %-a nitrátszennyezésnek kitett terület, ami vízkészleteink épségét fenyegeti. Ezenkívül az Unió üvegházhatást okozó gázkibocsátásának 9 %-áért a mezőgazdaság felel.

A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás jelentős előrelépést tett egyfelől a termelés, másfelől a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntarthatósága és a környezet megóvása iránti igény összeegyeztetése tekintetében. Ugyanakkor a kedvező fejleményeket háttérbe szoríthatja – a fokozódó globális kereslet következményeként – a mezőgazdasági termelés várható növekedése. Ha ezt a növekményt a ma alkalmazott eljárásokkal érjük el, az a természeti erőforrások és a környezet további károsodásához fog vezetni.

Az említett jelenségek nemcsak az EU mezőgazdaságának technológiailag legfejlettebb részeit érintik. Európa óriási potenciállal bír a hagyományos mezőgazdasági kisüzemek által képviselt területeken is. Ha azonban ezek az üzemek a bevett fejlődési mintát követik, az súlyos környezeti károkat fog okozni a meglévő, gyakran nagy fajgazdagságú élőhelyekben, a vízkészletekben, valamint a biológiai sokféleség és a talajműködés tekintetében.

Át kell térnünk egy új növekedési pályára az élelmiszer, a takarmány, a rostnövények, a biomassza és a bioanyagok versenyképes és fenntartható termelésének kialakítása érdekében. Ehhez egyszerre kell növelni az ellátás hatékonyságát és csökkenteni a betakarítást követő drámai veszteségeket. Ugyancsak szükség van az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra, a biológiai sokféleség körültekintő hasznosítására, az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások helyreállítására; figyelembe kell venni az egyes területek jellegzetességeit és a genetikai változatosság nyújtotta lehetőségeket, hogy a gazdag genetikai bázist különféle régi és új mezőgazdasági eljárásokkal kombinálhassuk, biztosítva a korlátozottan rendelkezésre álló források jobb elosztását és felhasználását. Az élelmiszerláncok sokfélék, és figyelemmel kell lennünk sajátosságaikra: a „hosszú” ellátási láncoknál ügyelni kell a tartósítás és tárolás aspektusaira, míg a „rövid” ellátási láncok esetében a hangsúly az élelmiszerek helyi elosztására és különleges minőségi szempontokra helyezendő. Fontos, hogy a folyamat középpontjában a fogyasztó álljon, ezért a cél mindinkább a biztonságos, jó minőségű és fenntarthatóan megtermelt élelmiszerek előállítása.

A termelés növekedésének kéz a kézben kell járnia az elsődleges termelők gazdasági életképességének javulásával, az utóbbi évtizedben ugyanis az ő részesedésük a hozzáadott értékből csökkent az élelmiszer-ellátási láncon belül. A mezőgazdasági üzemek nyereségességének növekedése nélkül egyre nehezebbé fog válni az ökológiai fenntarthatóság.

A mezőgazdasági termelés fokozása és fenntarthatóvá tétele csak a minden szinten megvalósuló jelentős kutatási és innovációs erőfeszítések révén lesz elérhető. A tudósok és az érintettek ismételten felhívták a figyelmet arra a szakadékra, amely egyfelől a kutatási eredmények, másfelől az innovatív mezőgazdasági megközelítések gyakorlatba való átültetése között tátong. Az új megközelítések bevezetése a gyakorlatba túl sok időt vesz igénybe, a

tudományos körök pedig nem értesülnek kielégítő módon a mezőgazdasági termelők igényeiről. Ezért fontos innovatív kezdeményezések nem kerülhetnek a szükséges mértékben alkalmazásra, a kapcsolódó kutatási területek pedig nem mindig kapnak kellő figyelmet.

A mezőgazdasági termelékenység és versenyképesség fokozásához elsősorban nagyobb erőforráshatékonyságra lenne szükség annak érdekében, hogy a termelés során kevesebb víz, energia, műtrágya (különösen foszfor és nitrogén), illetve növényvédőszer kerüljön felhasználásra. „Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve”[5] szerinti iránymutatásokkal összhangban szükség volna továbbá a megújuló energiaforrások fokozottabb alkalmazására és a hulladék mennyiségének csökkentésére. A fenntarthatóság feltétele a környezetszennyezés visszaszorítása, a vízminőség és talajműködés védelme, a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások megőrzése, valamint az üvegházhatást okozó gázkibocsátás csökkentése. A megoldásoknak túl kell mutatniuk az egyes mezőgazdasági üzemeken, és ki kell terjedniük szélesebb földrajzi egységekre, nem beszélve az erdőgazdálkodásról és a természetvédelmi területekről. Jelentős fejlődési potenciált rejtenek magukban a megfelelő technológiák, az IKT- és műholdas navigációs alkalmazások, valamint az új irányítási eszközök. Az oktatás és a képzés nélkülözhetetlen a szükséges kompetenciák kialakításához. A gazdálkodók ellátási láncon belüli helyzetének erősítése megköveteli olyan innovatív eljárások alkalmazását, amelyek javítják az átláthatóságot, az információáramlást és az irányítási kapacitást, továbbá elősegítik új minőségi termékek megjelenését.

A biomassza intelligens felhasználása, újrafeldolgozása és finomítása révén a fenntartható termelésnek meg kell oldania az input-és output-helyettesítést; egyúttal csökkentenie kell a betakarítást követő veszteségeket. Mindez kihívást jelent az elsődleges termelőtől a fogyasztóig az egész ellátási lánc számára. Azzal, hogy megváltoztatják fogyasztási mintáikat, a fogyasztók mérsékelhetik az elsődleges termelés növelésére irányuló nyomást. Nagy lehetőségek rejlenek az oktatásban és a képzésben a táplálkozás javítása, az egészséges életmód népszerűsítése és az élelmiszer-pazarlás visszafogása terén. A fenntarthatósági kritériumok érvényesülése az ellátási lánc sarkalatos pontjain hozzájárulhat az átláthatóság és a bizalom növekedéséhez, valamint az ismeretek bővüléséhez.

3. A VERSENYKÉPES ÉS FENNTARTHATÓ UNIÓS MEZŐGAZDASÁG ELŐSEGÍTÉSE

Az európai innovációs partnerség célja egy olyan versenyképes és fenntartható mezőgazdaság és erdőgazdálkodás előmozdítása, amely képes „kevesebből többet” előállítani, miközben összhangban van a környezettel is. A partnerség egy olyan versenyképes elsődleges ágazat kiépítésében kíván segíteni, amely nemcsak az élelmiszerhez jutást biztosítja világszerte, de lehetővé teszi a diverzifikált termékek és termelési módok megjelenését, a hosszú távú nyersanyag-ellátást (élelmiszergyártási és attól eltérő célokra), valamint az élelmiszerláncon belüli jobb hozzáadottérték-elosztást.

A mezőgazdasági termelékenység és termelés növelésének fenntarthatósága érdekében a természeti erőforrásokat hatékonyabban, a környezetvédelmi előírásokkal összhangban kell kezelni. A föld jelentősége különösen nagy lesz, mert a fenntarthatóbb termelési mintákra való áttérés sikere vagy kudarca elsősorban magán a földön fog megmutatkozni. A föld a mezőgazdasági termelés alapvető erőforrása. Használata sokféle módon kölcsönhatásban van

[5] COM(2011) 571végleges.

a víz minőségével és mennyiségével, a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal.

Az éghajlatváltozás hatására megmutatkozik, hogy a talaj rendkívül sérülékeny erőforrás. A talajműködés – a talaj stabilitása, vízkörforgása, pufferkapacitása, biotikus integritása – a talaj termőképességének legfontosabb fokmérője. Szénfelvevő képessége révén a talaj kulcsszerepet játszik az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésében. Megfelelő talajgazdálkodással meg kell tudni előzni állapotának romlását, a talajeróziót, stabilizálni kell a talajműködést és elő kell segíteni az éghajlatváltozás hatásainak enyhítését és az ahhoz való alkalmazkodást.

E célok szem előtt tartásával két kiemelt európai innovációs partnerségi célkitűzés került meghatározásra:

- A mezőgazdasági ágazat **termelékenysége és hatékonysága előmozdításának** indikátoraként az európai innovációs partnerség a termelékenységnövekedés lassulása jelenlegi tendenciájának 2020-ig történő megfordítását célozza[6].

- A **mezőgazdaság fenntarthatóságának** indikátoraként az európai innovációs partnerség a **talajműködés** kielégítő szintjének 2020-ig történő elérését célozza Európában[7] . A talajműködés magában foglalja a talaj termelési kapacitását, valamint az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésében és az ahhoz való alkalmazkodásban, illetve az ökoszisztéma-stabilitásban játszott kulcsfontosságú szerepét.

Noha e kiemelt célkitűzések az elsődleges termelésre vonatkoznak, az európai innovációs partnerség kezelni fogja a kölcsönhatásokat a teljes ellátási lánc mentén, egészen a fogyasztók szintjéig. A konkrét célkitűzések a partnerség gyakorlati megvalósítása során kerülnek kidolgozásra azon politikai stratégiai iránymutatások figyelembe vételével, amelyeken maga a partnerség is nyugszik.

Az innovációs partnerség operatív célja, hogy az élvonalbeli kutatást és technológiát közelebb vigye az érdekeltekhez (mezőgazdasági termelők, vállalkozások, ágazati szereplők, tanácsadó szolgálatok, nem kormányzati szervezetek stb.), elősegítve a kutatási eredmények tényleges innovációra váltását, az innováció gyorsabb gyakorlati megvalósulását, a gyakorlati szint kutatási igényekről szóló rendszeres visszajelzéseit a tudomány felé, továbbá a fenntartható innovációba való beruházásra irányuló közös erőfeszítésekkel kapcsolatos tudatosságnövelést.

A partnerség szinergiák létrehozására törekszik a különböző szakpolitikai területeken, ágazatokban, kezdeményezésekben és projektekben működő partnerek közötti információcsere támogatásával, egyszersmind hozzájárul a meglévő politikai eszközök hatékonyságának fokozásához és szükség esetén új intézkedésekkel egészíti ki azokat.

4. ELŐNYÖK ÉS LEHETŐSÉGEK

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat ma együttesen 17 millió munkavállalót foglalkoztat (a teljes foglalkoztatottság 7,6 %-a) és a teljes bruttó hozzáadott értékének 3,5 %-

---

6 „Teljes tényezőtermelékenységként” mérve.

7 Többek között meg kell fordítani a talajra jellemző szervesanyag-vesztési tendenciát, és megfelelő gazdálkodási gyakorlatokat kell bevezetni az erózió által érintett mezőgazdasági földterületeken.

át képviseli az EU–27-ben. Az európai innovációs partnerség meg fogja erősíteni az uniós mezőgazdaság mint versenyképes és forráshatékony ágazat helyzetét, és hozzá fog járulni a fenntarthatóbb erdőgazdálkodáshoz és földhasználati gyakorlatokhoz. Az elsődleges termelőknek zöld technológiát kínáló kapcsolódó iparágakra ugyancsak ki kell terjeszteni a partnerség tevékenységét, így ezek is élvezhetik az előnyöket.

Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők teljes mértékben kihasználhassák lehetőségeiket, meg kell erősíteni szerepüket az ellátási láncon belül. Az a tény, hogy a fogyasztók mindinkább a biztonságos, egészséges és jó minőségű élelmiszereket részesítik előnyben, a helyi piacok növekvő jelentőségére mutat rá. Az élelmiszerek, takarmányok, rostnövények, bioanyagok és bioenergia állandóan bővülő piaca támogatja a gazdasági fejlődést, a foglalkoztatást és társadalmi innovációs lehetőségeket kínál. Az európai genetikai változatosságban óriási fejlődési potenciál rejlik. Az elsődleges termelőknek ily módon új lehetőségeik nyílnak a termékek előállítása és piaci forgalmazása terén, az európai innovációs partnerség pedig segít ezek megragadásában.

Az innováció olyan hajtóereje nélkül, mint amilyen ez a partnerség, az uniós mezőgazdaság nehezen fogja tudni növelni a termelést és elkerülni a termelési kapacitásnak és a természeti erőforrások, különösen a talaj, a víz és az ökoszisztéma-szolgáltatások minőségének további romlását. „Az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség gazdaságtana” című tanulmány szerint a szárazföldi rendszerekre jellemző biológiai sokféleség megőrzésének értéke 2050-ben a GDP becsült értékének 7%-át fogja kitenni. A tanulmány által hozott példa szerint a rovarok általi beporzás értéke évi 15 milliárd EUR. Ezen túlmenően az európai innovációs partnerség elő fogja segíteni a szénmegkötést és az üvegházhatást okozó gázkibocsátás csökkentését, valamint az energiaigény mérséklődését. A táplálkozási szempontok pontosabb ismerete meg fogja változtatni a fogyasztók magatartását, és kedvezően befolyásolja a változatosabb és jobb minőségű termékválaszték megjelenését.

5. A MEGLÉVŐ LEHETŐSÉGEK KIHASZNÁLÁSA

A tagállamok és az érdekeltek többször is kifejezésre juttatták, hogy támogatni kívánják a mezőgazdasági innovációt egy Unió-szerte alkalmazott megközelítés segítségével. A 2008. június 20-i Európai Tanács rámutatott arra, hogy *„folytatni kell az innovációra és kutatásra, valamint a mezőgazdasági termelés fejlesztésére irányuló munkát, különösen az energiahatékonyságnak, a termelékenység növekedésének és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás képességének a fokozása érdekében”*. Hasonló következtetéseket vontak le az agrárszervezetek és a mezőgazdasági kamarák is, a G20-ak Cannes-i nyilatkozata pedig aláhúzta a mezőgazdasági kutatási és innovációs beruházások kiemelkedő szükségességét.

Az érdekeltek széles körének bevonásával megvitatásra került a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség koncepciója és tartalma. Az érdekeltek hangsúlyozták, hogy szükség van európai innovációs partnerségre a mezőgazdaság területén, valamint arra, hogy intelligens hálózati tevékenysége révén mintegy hidat képezzen a gazdálkodási gyakorlat és a tudományos kutatás között.

A partnerség együttműködésre fogja ösztönözni a különféle ágazatok eltérő intézményi és földrajzi szintjein álló feleket, és aktivizálni fogja a szinergiák létrehozására rendelkezésre álló óriási potenciált. Különös súlyt kíván helyezni azon lehetőségek kihasználására, amelyeket a különféle szakpolitikák nyújtanak, közöttük is elsősorban a közös agrárpolitika (KAP), az uniós kutatás- és innovációpolitika, a kohéziós politika, a környezet- és

éghajlatvédelmi politika, a fogyasztóvédelmi és egészségügyi politika, az oktatás- és képzéspolitika, az iparpolitika és a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatos politika. A partnerség szorosan együtt fog működni és tapasztalatokat fog cserélni a többi európai innovációs partnerséggel, gondoljunk csak a nyersanyagokkal, illetve a víztakarékos Európával foglalkozó partnerségre. Utóbbi szoros kapcsolatban áll a mezőgazdasággal foglalkozó európai innovációs partnerséggel, hiszen magában foglalja a vidéki területek vízi infrastruktúráinak és vízelosztásának kérdését is, míg a mezőgazdasági partnerség foglalkozni fog a mezőgazdasági üzemi szintű vízgazdálkodással és szennyezéscsökkentéssel.

6. AZ INNOVÁCIÓTÓL A GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁSIG

Az európai innovációs partnerség figyelme több szakaszra terjed ki: az alapkutatás folyamatától és a kutatási eredmények terjesztésétől a termékek és technikák kifejlesztésén át azok termelési folyamatba való beillesztéséig. Komoly szerepet fog kapni a tanúsítási eljárás is, mely a kutatási eredmények hozzáadottérték-szintjének megerősítése miatt fontos.

Annak előmozdítására, hogy az innovációból gyakorlati valóság legyen a mezőgazdaságban, az európai innovációs partnerség a már meglévő politikák, különösen a KAP vidékfejlesztési politikája és az uniós kutatás- és innovációpolitika keretében fog konkrét innovatív intézkedéseket finanszírozni. Míg a vidékfejlesztési programok általában a programrégiók határain belül maradnak, azaz többnyire helyi, regionális vagy nemzeti szinten, az innovatív intézkedések átnyúlnak a régió- vagy országhatárokon, esetleg kiterjednek az egész Unióra, és ez utóbbiakat az uniós kutatás- és innovációpolitika keretében kell társfinanszírozni. Szinergiákra kell törekedni a kohéziós politika nyújtotta lehetőségekkel is, mindenekelőtt a regionális innovációs stratégiák és a transznacionális és interregionális együttműködési programok révén.

Az európai innovációs partnerség hozzáadott értéke először is abban a képességében rejlik, hogy a meglévő szakpolitikákat az innovációra összpontosítja, másodszor pedig abban a vonásában, hogy dinamikus platformként kapcsolatokat hoz létre a gazdálkodók, az érdekeltek és a kutatók között. A partnerségi feladatok végrehajtásáért felelős fő egységek a gazdálkodókból, tudósokból, tanácsadókból, nem kormányzati szervezetekből és/vagy vállalatokból álló operatív csoportok lesznek. Az operatív csoportok az érdeklődésre számot tartó témák köré szerveződnek majd, és projekteket hajtanak végre innovatív gyakorlati megoldások, eljárások, termékek, szolgáltatások és technológiák tesztelése és alkalmazása céljából. Határokon átnyúló viszonylatban vagy uniós szinten az operatív csoportok mindenekelőtt klaszterkezdeményezések, illetve kísérleti és demonstrációs projektek keretében tevékenykednek. A konkrét intézkedések végrehajtásában az EU kutatási és innovációs kerete által rendelkezésre bocsátott tudásbázis nyújt segítséget.

A vidékfejlesztési hálózat örve alatt egy európai innovációs partnerségi hálózatot fogunk létrehozni, melynek feladata az uniós, nemzeti, regionális és helyi szintű tevékenységek ösztönzése lesz. A hálózat szorgalmazni fogja operatív csoportok felállítását, és tájékoztatást nyújt az uniós politikák által kínált lehetőségekről. Az operatív csoportoknak ugyanakkor jelentést kell tenniük projektjeikről a hálózat felé. A hálózat tehát közvetítőként jár majd el a tudományos és a gyakorlati oldal közötti kommunikáció és kooperáció előmozdítása érdekében. Segíteni fogja a tapasztalatok – köztük hibák, tanulságok és bevált gyakorlatok – megosztását. Ezenkívül rendelkezni fog egy szisztematikus visszajelzési mechanizmussal is, amely a gyakorlati igények kutatási menetrendbe való beillesztését szolgálja majd.

Az európai innovációs partnerség sikeres megvalósításának feltétele, hogy az európai kutatásba illeszkedő különféle szakterületek rendelkezésre bocsássák és átadják releváns ismereteiket. A konzisztens és szakszerű tematikai iránymutatások vitájához és meghatározásához jelentős inputot várunk a közös programozási kezdeményezésektől, a Mezőgazdasági Kutatások Állandó Bizottságától (SCAR), az ERA-NET-ektől[8] és az európai technológiai platformoktól. Ezek a kezdeményezések hozzá fognak járulni a lehetséges innovatív intézkedések megvitatásához és a tapasztalatokról szóló eszmecserékhez. Bátoríthatják operatív csoportok felállítását az innovatív intézkedések számának növelése érdekében. A szóban forgó kezdeményezések közötti kapcsolatok erősítésében az európai innovációs partnerségi hálózat fog segítséget nyújtani. A megfelelő végrehajtást a vonatkozó nyomonkövetési és értékelési intézkedések fogják biztosítani.

7. IRÁNYÍTÁSI STRUKTÚRA

A tagállamok és a kereslet-, illetve kínálatoldali érdekeltek korlátozott számú, személyes képességeik alapján kijelölt képviselőiből álló magas szintű irányítótestület stratégiai tanácsokkal és iránymutatással fog szolgálni. Ezt a munkát egy stratégiai végrehajtási terv alapján végzi majd, amely meghatározza a kiemelt intézkedési és ajánlási területeket azzal kapcsolatban, hogy miként lehet az európai innovációs partnerség célkitűzéseit elérni.

Az egészségben töltött, aktív időskor kérdéseivel foglalkozó kísérleti partnerség tapasztalatai alapján az irányítótestület a tagállamok és az érdekeltek teljes körű bevonásával fogja ellátni a mezőgazdasági partnerség konkrét intézkedéseivel és nyomonkövetésével kapcsolatos feladatokat. Munkáját segíteni fogják a hálózat által szervezendő fókuszcsoportok és tematikus szemináriumok is.

Az európai innovációs partnerség a meglévő uniós politikákra épít. Az intézkedések finanszírozása, végrehajtása és rangsorolása az e politikákhoz kapcsolódó megfelelő mechanizmusokon fog nyugodni. A vidékfejlesztési politika értelmében a tagállamoknak az Európa 2020 stratégia célkitűzéseihez illeszkedően kvantitatív mérföldköveket kell meghatározniuk (az innovációra nézve is). Az uniós kutatás- és innovációpolitika keretében csak olyan projektek támogatására kerül sor, amelyek összhangban vannak a „Horizont 2020” kezdeményezés stratégiai iránymutatásaival és döntéshozatali mechanizmusaival. Az európai innovációs partnerségi hálózat a meglévő mechanizmusokat fogja használni a tagállamok és a vidékfejlesztési irányító hatóságok – köztük a Vidékfejlesztési Bizottság és a monitoringbizottságok – részére történő jelentéstétel és a velük való együttműködés céljából.

8. AZ INNOVATÍV INTÉZKEDÉSEK CÉLTERÜLETEI

A kísérleti partnerségből nyert tapasztalok alapján az európai innovációs partnerség által szem előtt tartandó prioritásokat és tartalmi elemeket nyílt eljárással kell meghatározni, amelyben figyelembe kell venni a különféle megoldások iránti igényeket. Az új technológiák, módszerek és eljárások átültetése a mezőgazdasági gyakorlatba oly módon, hogy abban helye legyen a gyakorlati kérdések felvetésének és az iránymutatásnak, csakis lentről felfelé haladó megközelítéssel és hatékony hálózati tevékenységgel valósítható meg. Összhangban az OECD

[8] Az ERA-NET rendszerek a nemzeti és regionális szintű kutatási tevékenységek együttműködését és koordinációját támogatják.

következtetéseivel[9] az európai innovációs partnerség nem csupán egyetlen innovációs modellre támaszkodik majd. Figyelembe kell vennünk továbbá azt a tényt, hogy az innováció lehet technológiai, nem technológiai vagy szociális jellegű, és alapulhat új vagy hagyományos gyakorlatokon.

A kutatókkal és az érdekeltekkel folytatott eszmecserék, illetve az ezzel kapcsolatos inputok alapján szemléltetésképpen kiválasztottunk néhány kutatási és innovációs prioritási területet. A lenti lista nem kívánja megelőlegezni a konkrét innovatív intézkedések tartalmát. A partnerség végrehajtása során ez a tartalom bővülhet.

- **Növekvő mezőgazdasági termelékenység, termelés és forráshatékonyság**

  Az innovációs intézkedéseknek ez a területe a mezőgazdaság termelés növelését célozza, biztosítva egyúttal a források hatékony és fenntartható használatát. A kis szükségletű termelési rendszerek célja a tápanyagok (köztük foszfor és nitrogén) és növényvédőszerek fenntartható felhasználása, az energia, a víz és a genetikai erőforrások optimális használata, valamint a kívülről bevitt tényezőktől való kisebb mértékű függés megteremtése. Előrelépésre van szükség az integrált növényvédelem, a növénybetegségek és kártevők biológiai módszerekkel való leküzdése, a növényvédő szerek jobb felhasználása, továbbá az állattenyésztésből és a talajművelésből származó üvegházhatást okozó gázkibocsátások csökkentése területén. Az újrahasznosítást és a betakarítást követő veszteségek csökkentését érintő megoldások enyhítenék a természeti erőforrásokra nehezedő nyomást. Ki kell aknáznunk a zöld technológiákban (pl. IKT, precíziós mezőgazdasági termelés, kártevőjelző rendszerek) rejlő lehetőségeket.

- **A bioalapú gazdaságot támogató innováció**

  Az innovatív megoldásokat nemcsak az egész ellátási lánchoz, de a növekvő bioalapú gazdasághoz is hozzá kell igazítani. E megoldások kidolgozása során törekednünk kell a biomassza finomítására és újrahasznosítására, valamint a mezőgazdasági terményekből, fából és élelmiszer-hulladékból keletkező biomassza intelligens felhasználására: e nagyfokú lehetőségek kamatoztatására a talaj szervesanyag-tartalmának csökkentése nélkül. Fontolóra vehetjük továbbá, hogy a fehérje elsődleges termelését ne váltsuk-e ki algákkal vagy bioerjesztéssel. Kutatásokat végezhetünk az állattenyésztés és a növénytermesztés területén a magas hozamok, az alacsonyabb kibocsátás és/vagy a betegségeknek való nagyobb ellenállás, valamint a jobb minőségű (vagyis nagyobb tápértékű) végtermékek érdekében.

- **Biológiai sokféleség, ökoszisztéma-szolgáltatások és talajműködés**

  A mezőgazdasági üzemvezetés és az erdőgazdálkodás fenntarthatóságát javító innovációk előremutatóak az ökoszisztéma-szolgáltatások és a talajműködés szempontjából is. Külön hangsúlyt kell helyeznünk az integrált agroökológiai rendszerekre, azaz a talaj-biodiverzitás, a szénmegkötés, a vízmegtartás, az ökoszisztéma-stabilitás és -ellenállóképesség, valamint a beporzás javítására stb. A megoldások összpontosulhatnak a földgazdálkodásra (többek között a kis mértékű

[9] OECD és Eurostat (2005), Oslói kézikönyv: „Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data", Párizs.

talajművelésre és a zöld infrastruktúra fenntartására), az integrált területfejlesztésre és az új agrárerdészeti rendszerekre, továbbá a természetes ökoszisztéma-megőrzési módszerekre. Hasonló lehetőségek rejlenek még a genetikai erőforrások optimalizálásában, a kis szükségletű/organikus rendszerek kérdésében, a mezőgazdaság által hasznosított genetikai sokféleség növelésében, a szennyezett talajok biológiai regenerálódásának elősegítésében és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás innovatív stratégiáiban.

- **Az integrált ellátási lánc innovatív termékei és szolgáltatásai**

  A cél innovatív termékek, berendezések és szolgáltatások kifejlesztése és alkalmazása, egyszersmind átlátható és fenntartható ellátási lánc kialakítása. Központi kérdés az információs rendszerek és kockázatkezelési eszközök hatékonyabbá tétele a termékek és termelési eljárások jellegének figyelembevételével. Gondolunk itt az összehasonlító teljesítményértékelésre, a fenntarthatósági követelményekre, a környezetilábnyom-értékelésre, az életciklus-elemzésre (elsősorban a hulladékkezelés szempontjából) és a tanúsítási rendszerre. A megoldások közt szerepelhet a mezőgazdasági üzemvezetés terén megvalósuló innováció, amelynek köszönhetően erősödne a gazdálkodók helyzete az ellátási láncban (pl. termelői csoportok vagy rövid élelmiszerláncok révén). Új diagnosztikai eszközökkel könnyebbé válna az üzemek környezeti és társadalmi teljesítményének nyomon követése. De megoldások születhetnek a genetikai bázis változatosságának teljes kihasználása, az új és fenntarthatóbb lehetőségek megteremtése vagy az intézményi innovációk (pl. szén-dioxid-piacok) terén is. Hatékony nyomonkövetési rendszerek foglalkozhatnának az élelmiszerekben található szermaradványokkal (pl. növényvédő szerek).

- **Élelmiszer-minőség, élelmiszer-biztonság és egészséges életmód**

  A megalapozott fogyasztói döntések nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy megfelelő jelzéseket lehessen közvetíteni az ellátási lánc felé. Az intézkedések érinthetik az élelmiszer-minőség és az élelmiszer-biztonság területét, például az élelmiszerek minőségét és az állatállományok egészségügyi ellátását biztosító új rendszerek kidolgozása révén. Ki lehetne aknázni azokat a lehetőségeket is, amelyek a biológiai anyagok és génstruktúrák hasznosítási célú kutatásában (bioprospecting) és az orvosi növényekben mint nyersanyagforrásban rejlenek. Más intézkedések kiterjedhetnének az állatok és növények természetes kezelésére vagy az élelmiszerek biológiai jellemzőinek elemzését érintő új módszerekre. A fogyasztói minták megváltoztatása és a vonatkozó oktatási, információs és tanulási eszközök segíthetnek a közegészség javításában, akárcsak – a tápanyagkutatás és az állattenyésztés terén hozandó intézkedéseknek köszönhetően – a termékekbe kerülő egészséges összetevők (pl. omega-3 zsírsavakat tartalmazó tej vagy olaj). Intelligens csomagolási módokkal és felvilágosító intézkedésekkel erősíteni lehetne a fogyasztók szerepét a betakarítást követő veszteségek csökkentésében.

9. KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Minthogy a mezőgazdaság területén a fejlesztési modellek tekintetében elengedhetetlenné vált a fenntartható növekedésre való áttérés, az ezzel kapcsolatos teendőket mihamarabb el kell kezdeni. Ez a közlemény szorgalmazni kívánja a tagállamokkal, az Európai Parlamenttel és az

érdekeltekkel folytatott vitát a mezőgazdasággal foglalkozó európai innovációs partnerség stratégiai célkitűzésiről és formátumáról.

Az Európai Parlament és a Tanács e közleményre vonatkozó véleményét figyelembe véve megkezdődik a stratégiai végrehajtási terv előkészítése. Első lépésként a vidékfejlesztési politika keretében rendelkezésünkre álló technikai támogatással kialakítunk egy hálózatot. A partnerségi hálózat mielőbbi felállítása biztosítani fogja, hogy a szereplők és az érdekeltek időben tudomást szerezzenek az innovatív cselekvési lehetőségekről. Mindez elő fogja segíteni a prioritások konkrét gyakorlati intézkedésekben történő megvalósulását.